

Groen & Doen

Vijftig jaar kevers verzamelen in en rond Hoogeveen

Hero Moorlag

'Ik heb iets voor u.' Een kleine man met heldere pretogen komt mijn lokaal binnen. Hij stelt zich voor: Willem Schut. Dan opent hij een sigarenkistje. Ik kijk erin. Keurig op tempex geprikte kevers, grote en heel kleine. 'Misschien dat u ze bij de biologieleer kunt gebruiken. U moet er wel een bakje met kamfer inleggen, dan blijven ze langer goed.' Bij elke kever is een etiketjes geplakt waarop een wetenschappelijke naam staat en de vindplaats. Dat is al heel lang geleden, wellicht dertig jaar. Toen ik biologieleer werd in het voortgezet onderwijs, kwam Schut in mijn natuurkundelokaal. En weer met sigarenkistjes met kevers. Leerlingen bewonderden de vondsten. Ze hadden vooral belangstelling voor de grote kevers, vliegend hert en geelgerande waterkever. Je kwam Schut overal in het veld tegen, altijd op fiets, op latere leeftijd een fiets met elektrische ondersteuning. Hij fietste de wijde omgeving rond Hoogeveen af, kende elke natuurgebied en bleef maar kevers verzamelen.

Laden vol kevers

Begin januari 2017 belde zijn dochter Betty de Roo mij op met de mededeling dat haar vader vlak voor kerst, op 23 december 2016, op negentigjarige leeftijd was overleden. Hij woonde aan de Boerhaavehof, waar ik hem de laatste jaren af en toe had bezocht. Hij wilde dan de naam weten van een voor hem onbekende plant, liet insecten zien of meldde de vondst van een dode das. Zijn dochter vroeg of ik zijn boeken wilde bekijken en de verzameling kevers. Ze wilde niet dat een en ander verloren ging. Op de kleine zolder stond de keverkast van Willem Schut. Twee rijen grote platte laden met opgeprikte kevers, honderden kevers, keurig

Keverkast geschonken aan IVN-Hoogeveen

Willem Schut overleed op 23 december 2016 op 90-jarige leeftijd.

Familiealbum De Roo ©

gedocumenteerd. Kevers van twee millimeter en kevers van meer dan drie centimeter. Onvoorstelbaar. Het resultaat van vijftig jaar verzamelen.

En verder: stapels vakbladen en boeken over kevers, vlinders en andere insecten. In overleg met Betty de Roo en IVN-voorzitter Grietje Loof besloot ik de bijzondere keverkast mee te nemen en naar het IVN-Struunhuus in het Steenbergerpark te brengen. Daar staat hij nu om als educatief middel te worden gebruikt. Het levenswerk van keverkenner Willem Schut mocht niet verloren gaan. Daarover was iedereen het eens. Boeken en tijdschriften bleken verouderd. Tegenwoordig hebben we modernere naslagwerken. Joop Verburg van

Natuurvereniging Zuidwolde spit de entomologische vakbladen van Schut door en haalt daaruit wat van waarde is voor zijn vereniging.

Bij den Boschwachter

Steevast wordt verondersteld dat onderwijzer Jac. P. Thijsse (1865-1945) de eerste natuurbeschermers was en auteur van natuurboeken. Aan het einde van de negentiende eeuw komen we echter ook de onderwijzers Jan Ligthart (1859-1916) en Hendericus (Rieks) Scheepstra (1859-1913) tegen als auteurs. Ligthart was schoolhoofd in de Schilderswijk in Den Haag. Ligthart en Scheepstra werden in de eerst plaats bekend door de boekjes 'Ot en Sien'. Ze wilden het dagelijks gezinsleven uit die tijd laten zien. De samenwerking met de befaamde tekenaar Cornelis Jetses (1873-1955) was hecht. Hij illustreerde 'Ot en

Sien'. Ligthart en Scheepstra schreven daarnaast tal van leesboekjes over de natuur. Als schrijvende onderwijzer (leraar) voel ik me verbonden met de drie genoemde onderwijzers. Dat vertelde ik Betty de Roo toen ze me bij het eerste bezoek aan de Boerhaavehof het bijzonder aardige boekje 'Bij den Boschwachter' gaf. Het is geschreven door Ligthart en Scheepstra en natuurgetrouw geïllustreerd door Jetses. De uitgave door J.B. Wolters in Groningen stamt uit 1908 (derde druk). De eerste druk verscheen in 1904. Het verhaal gaat over een gezin (vader, moeder, Pleuntje en Karel) dat allerlei avonturen beleefd in de natuur tijdens een bezoek aan een boswachter. Het boekje ligt wat uitelkaar en is aan de buitenkant verbleekt, maar vormt voor mij een blijvende herinnering aan Willem Schut.

Nieuwe varens in jonge bossen bij Wijster en Linde

Een paar jaar geleden kreeg ik van Bram Luten uit Linde een bijzondere melding. Bram was boer in Linde, maar hij heeft rond het jaar 2000 zijn bedrijf omgevormd tot landgoed. Hij plantte toen op 30 hectare 180.000 jonge bomen. Inmiddels is dat een behoorlijk bos geworden.

Bram vond in januari 2014 ergens in zijn bos ineens tussen de vele varens een bijzondere soort, namelijk een tongvaren (Asplenium scolopendrium). De tongvaren is een soort die als zeldzaam staat geregistreerd en zeker in Drenthe weinig voorkomt. Je ziet deze varensoort in steden wel vaker op oude muren en kaden verschijnen.

Op dat moment heb ik aangenomen dat het een buitengewoon toeval was of dat iemand deze varen daar wel geplant had. Edwin de Weerd uit Hoogeveen volgde afgelopen zomer een cursus herkennen van varensoorten en het leek hem wel mooi om in de winter eens te gaan kijken of er bijzondere varens in Drenthe voorkwamen. Je kunt die varens het beste in de winter gaan zoeken, want dan sterven de meeste in-

Tongvaren in het jonge bos bij Linde.

Joop Verburg ©

heimse varensoorten af en alleen de bijzondere soorten blijven groen en overeind staan. Omdat Edwin geleerd had dat in de provincie Flevoland in jonge bossen bijzondere varens te vinden waren, is hij gaan kijken in een jonge aanplant bij Wijster. Tot zijn verbazing vond hij daar zeldzame

soorten en soorten die nog nooit in Drenthe waren gezien: tongvaren, zachte en stijve naaldvaren, verschillende soorten geschubde mannetjesvaren en zelfs de smalle ijzervaren, die in heel Nederland zeer zeldzaam is. Natuurlijk zijn we toen naar het landgoed bij Linde gegaan. We hebben ook

daar naast de tongvaren de stijve en de zachte naaldvaren gevonden en de geschubde mannetjesvaren.

Verspreiding door sporen

Het werd duidelijk dat de aanplant van loofbos op voormalige agrarische grond een rijke groeiplaats oplevert van nieuwe varensoorten. De bodem is door het agrarisch gebruik en bemesting wat kalkrijker en voedselrijker geworden. De bossen zijn nu een jaar of 20 oud en kennelijk is met het dichtgroeien van het bladerdek een vochtig milieu ontstaan waarin de varens gedijen. Varens verspreiden zich met sporen. Het zijn superlichte 'zaden' die zich over grote afstanden verspreiden. Eigenlijk zijn de sporen overal, maar alleen in het juiste milieu kunnen ze ontkiemen. De sporen worden gevormd in sporangiën op de onderzijde van de bladeren. Bij de tongvaren zijn die sporangiën langwerpig en heel mooi van vorm. Wilde planten zoeken in de winter, het kán dus.

Joop Verburg, Natuurvereniging Zuidwolde

beleef de natuur!

HOOGVEEEN

Groene klussen NLdoet

Zaterdag 11 maart van 9.00 uur tot 16.00 uur. De speelnatuurlijke route, het Struunpad, vraagt om onderhoud. De wilgenhutten en takkenril (voor de veiligheid) kunnen wel een opknappbeurt gebruiken.

De in 2016 ingezaaide en aangeplante Idylle vraagt ook om een voorjaarsbeurt. Groene handen zijn zeer welkom. Locatie: IVN Struunhuus Steenbergerpark. Graag aanmelden.

► grietje.loof@kpnmail.nl

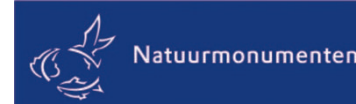
Het Drentse Landschap

HOOGHALEN

Lammetjesdag

Zondag 19 maart van 11.00 tot 16.00 uur. Op het Hijkerveld dertelen de lammetjes inmiddels rond. U bent van harte welkom om deze feestelijke lentebodes mee te beleven en te genieten van beschuit met muisjes.

Voor kinderen is er van alles te doen. Locatie: Schaapskooi, Hijkerweg 12, Hooghalen.

RUINEN

Nachtvinders kijken

Vrijdag 24 maart: nachtvinders kijken van 20.15 tot 23.00 uur. Met een laken en licht en met stroop gaan we nachtvinders lokken.

Verbaas je over de kleurige nachtvinders.

► Informatie: www.natuurmonumenten.nl/bcdwingelderveld

DROUWEN

Boswandelingen

De zondagwandelingen vinden plaats op 12 en 19 maart. Thema: Er zit muziek in de lente!

Ze starten om 12.00 uur bij Buitencentrum Boomkroonpad, Steenhopenweg 4. Kosten € 5 voor volwassenen en € 2,50 voor kinderen t/m 12 jaar.

► Graag vooraf aanmelden: 0592-377305 of boomkroonpad@staatsbosbeheer.nl